УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО
ФАКУЛТЕТ „УПРАВЛЕНИЕ И АДМИНИСТРАЦИЯ“
КАТЕДРА „МАРКЕТИНГ И СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ“

УТВЪРЖДАВАМ,

ЗАМ.-РЕКТОР ПО НИД: /п/
(доц. д-р Мария Воденичарова)

ИЗПИТНА ПРОГРАМА

за конкурс за докторантура в УНСС
по специалност „Планиране“

София

Конкурсният изпит по специалност „Планиране“ за кандидат-докторанти се състои от две части: писмен изпит и устен изпит. За всяка от двете части се формира отделна оценка.

Изпитните теми и литературата, посочени по-долу, се отнасят за двете части на изпита.

Теми и литература за писмен изпит

I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ВЪПРОСИ НА ПРОГНОЗИРАНЕТО И ПЛАНИРАНЕТО

1. **Икономическите системи като обект на прогнозиране и планиране**. Структура, свойства и характеристики на икономическата система. Видове икономически системи. Фактори и условия за развитието на икономиката като система.

2. **Системата на националните сметки като инструмент за макроикономически анализ, прогнозиране и планиране**. Изследване развитието, равновесието и ефективността на икономическата система.

3. **Баланс на междуотрасловите връзки**. Статичен и динамичен аспект на междуотрасловите връзки. Икономическа интерпретация на решението на системата линейни уравнения.

4. **Анализ на икономическите системи**. Видове анализи и тяхното използване за изследване, предвиждане и управление развитието на икономическите системи.

5. **Методология и технология за прогнозиране на социално-икономическите системи**. Принципи, показатели, видове методи и подходи за икономическо прогнозиране. Моделиране, организация и технология за разработване на икономически прогнози.

6. **Планиране развитието на икономическите системи**. Планирането като средство за реализация на цели, стратегии и политики. Методология и технология на планирането. Принципи, показатели за планиране, методи и подходи. Технология и организация на процеса на разработване на планове за развитие на различните икономически системи.

II. ПЛАНИРАНЕ И ПРОГНОЗИРАНЕ РАЗВИТИЕТО НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА В УСЛОВИЯТА НА ГЛОБАЛИЦАЦИЯ И ЕВРОПЕЙСКА ИНТЕГРАЦИЯ

7. **Планиране на национално равнище**. Развитие на концепциите и практиката на национално планиране. Възможности и опити за наднационално планиране, съгласуване и координация на плановете.

8. **Националното планиране на съвременния етап**. Програмиране и стратегическо планиране. Стратегии, програмиране и планиране в Европейския съюз. Национални стратегии, стратегически планове и програми. Отвореният метод за координация. Програми и финансови ресурси на ЕС. Програми на ЕС и координация със стратегическите планове и програмите на национално равнище.

9. **Националната икономика като обект на анализ и прогнозиране**. Прогнозиране развитието на производството. Анализ и прогнозиране на икономическата активност и заетост, равнището на живот, външноикономическото развитие и ефективност на националната икономика, състоянието и функционирането на финансовата и бюджетната система.

10. **Национално планиране и програмиране развитието на икономическата система**. Цели и приоритети. Методология и технология на разработване и изпълнение на плана. Оперативните програми в националните планове.

11. **Национални секторни стратегии, планове и програми**. Координиране на националните и регионалните стратегии, планове и програми.

III. РЕГИОНАЛНО ПЛАНИРАНЕ И ПРОГНОЗИРАНЕ

12. **Регионалните системи като обект на планиране**. Структура, свойства и характеристики. Функционални подсистеми. Централни и периферни регионални системи. Управление на регионалните системи: роля и място на анализа, прогнозирането и планирането.

13. **Стратегическо регионално планиране**. Приоритети и цели. Методология и технология на разработване. Структурните фондове и Оперативните програми в регионалните планове.

14. **Пространствено планиране.** Концепции за пространствено планиране в контекста на регионалното планиране. Национална концепция за пространствено развитие. Взаимовръзка на Националната концепция за пространствено развитие с документите за стратегическо планиране на регионалното развитие.

IV. ПЛАНИРАНЕ И ПРОГНОЗИРАНЕ В СТОПАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

15. **Прогнозиране и планиране на биснес организации**. Особености и принципи на фирменото планиране. Стратегическо, тактическо и оперативно планиране – различие, единство и взаимодействие. Видове планове.

16. **Стратегическо планиране в стопанските организации**. Модели на стратегическо планиране: класически; модел Hoshin планиране; интегрирана система за планиране, основана на балансираната система от показатели. Характеристика и различие.

17. **Стратегически планов процес – същност и етапи**. Място на мисията, визията и целите в процеса на стратегическо планиране. Система от цели.

18. **Стратегически анализ**. Подходи и аналитични инструменти за диагностика на бизнеса. Същност и компоненти на обкръжението на стопанската организация. Модели за изследване.

19. **Формулиране на стратегия на организацията**. Същност и видове стратегии. Конкурентни стратегии – стратегии на Майкъл Портър, конкурентни стратегии на база ресурси и базисна компетентност. Връзка и взаимодействие на стратегията на организацията с функционалните стратегии.

20. **Изпълнение на стратегията**. Балансираната система от показатели за ефективност като средство за реализиране на фирмената стратегия. Изпълнение на стратегията на организацията чрез управление на проекти – връзка и взаимодействие. Постигане на съответствие между формулираната стратегия и нейното изпълнение. Оценка и контрол на изпълнението на плана.

Литература

1. Балева В., П. Иванов, Система на националните сметки, УИ „Стопанство”, С., 2003
2. Банкова, Й., Национална конкурентоспособност. Съвременни концепции и измерители, Издателски комплекс – УНСС,С., 2017
3. Владимирова К., Макроикономически анализи и прогнози, УИ „Стопанство”, С., 2011
4. Манов, В., Проектиране на целесъобразно (от икономическа, социална и екологическа гледни точки) конкурентоспособно развитие и функциониране на националните икономически системи: (Теория и методология), Издателски комплекс - УНСС, С., 2016
5. Манов, В., Проектиране на целесъобразно (от икономическа, социална и екологическа гледни точки) конкурентоспособно развитие и функциониране на икономическите системи на компаниите: (Теория, методология, практика), Издателски комплекс - УНСС, С., 2017
6. Манов, В., Проектиране на целесъобразно (от икономическа, социална и екологическа гледни точки) конкурентоспособно развитие и функциониране на икономическите системи: (Теория, методология, практика), Издателски комплекс - УНСС, С., 2015
7. Матеев, Е., Структура и управление на икономическата система, изд. Наука и изкуство, С.1987
8. Прогнозиране и стратегическо планиране, колектив, УИ „Стопанство”, С., 2012
9. Славова Ир., Бизнес стратегии, планове, бюджети, изд. Сиела, 2011 г.
10. Танушев, Хр., Маркетинг и планиране в инвестиционните дружества, УИ “Стопанство”, С., 2004

Провеждане на писмения конкурсен изпит

Продължителността на писмения конкурсен изпит е четири астрономически часа. Писменият изпит се състои от два модула – Модул 1 и Модул 2.

Общата оценка от писмения изпит е непретеглена средна аритметична от оценките от двата модула.

Писменият изпит се смята за издържан когато:

- общата оценка от него е не по-ниска от Мн. добър (4,50); и

Описание на Модул 1

Първият модул представлява тест с четиридесет закрити въпроса, всеки от които с по пет отговора, от които един е верен.

Продължителността на работа по теста е един час и половина.

Тестът включва въпроси върху всички изпитни теми, посочени в настоящата програма.

Въпросите и отговорите към тях се формулират така, че да отговарят на следните изисквания:

a. Отнасят се до значими за съответната тема проблеми.
b. Отговорите предполагат не разпознаване, а осмисляне и съпоставяне. Един от отговорите е напълно верен.
c. В лексиката на въпроса и отговорите се използва само позната терминология, застъпена в указаната за изпита литература.

При оценяването на теста за верен отговор се присъжда 1 точка, за липсващ или неверен отговор – 0 точки. Крайният резултат от теста се формира като сума от точките, получени от всички въпроси.

Скалата на оценките е:

a. Под 21 т. – Слаб (2)
b. 21 - 25 т. – Среден (3)
c. 26 – 30 т. – Добър (4)
d. 31 – 35 т. - Мн. добър (5)
e. 36 – 40 т. – Отличен (6)

Пример за формулировка на въпрос

Методологията и технологията на прогнозиране се предопределят преди всичко от:

а) изводите от направения икономически анализ;
б) очакваните резултати от прогнозата;
в) формулираната хипотеза;
г) обекта на прогнозиране и характера на неговото досегашно развитие;
д) времевия хоризонт на прогнозата.

Кое от твърденията изразява най-точно връзката между факторите в една страна и конкурентното предимство на националните фирми:

а) Най-важно за създаването и запазването на конкурентните предимства са създадените, а не унаследените фактори.

б) Поради процеса на глобализация, факторите нямат никаква роля за създаването на конкурентни предимства на фирмите.

в) Обезпечеността с основни производствени фактори гарантира международната конкурентоспособност на националните фирми.

г) Изобилието и вида на факторите, с които разполага страната имат най-голямо значение за конкурентоспособността на нейните фирми.

д) Основните производствени фактори и факторните недостатъци са предпоставка за устойчиви конкурентни предимства на националните фирми.

Описание на Модул 2

Вторият модул представлява научно есе върху актуален проблем, свързан със стратегическото планиране. Научното есе е академичен текст с обоснована и аргументирана защита на теза по значим научен проблем.

Есето се разработва след теста.

Продължителността на работа по есето е два часа и половина.

Есето трябва да покаже интегриране на познанията в сферата на стратегическото планиране на национално, фирмено и териториално равнище и способността на кандидата да прояви творческо мислене при оформянето и защитата на научна теза.

В съдържателно отношение есето трябва да включва:

а. Същността, значението и измеренията на проблема.
б. Основна теза.
в. Второстепенни тези.
г. Теоретична и емпирична аргументация на тезите.
д. Метриките и методологията, които е подходящо да бъдат използвани, за решаването на проблема.

Критерии за оценяване на есето са:

а. Дълбочина, яснота и непротиворечивост при разбирането и формулирането на проблема.
б. Дълбочина, яснота и съответствие на проблема на основната и второстепенните тези.
в. Обхватност и дълбочина на аргументацията на тезите.
г. Терминологична прецизност.
д. Теоретически и методологически познания.
е. Стил на изложение.
ж. Позоваване и коректно цитиране на литературни и информационни източници.

Пример за тема на есе

Оперативните програми в България и тяхното въздействие за подобряване на развитието на регионите.

Фактори за повишаване на конкурентоспособността на българката икономика.

Насоки за устния изпит

От допуснатите до устен изпит участници в конкурса се очаква да представят накратко идеите си за дисертационен труд: изследователски проблем, хипотези, теза, примерно съдържание, литература, която смятат да използват.

Устният изпит може да включва въпроси, изискващи разяснения и разширяване на тези и аргументи от есето, както и въпроси от по-общ характер от областта на планирането.

РЪКОВОДИТЕЛ КАТЕДРА: /п/